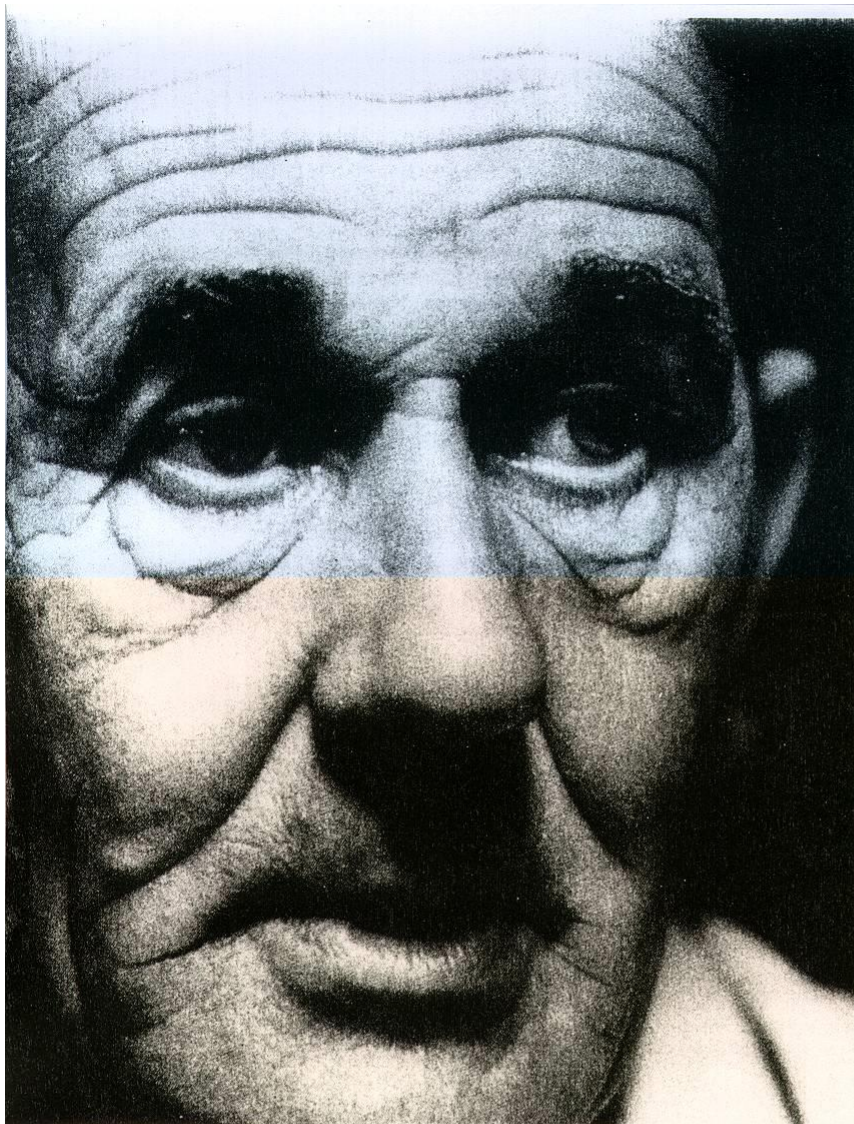

Jan ten Hove (54) werd door zijn grootmoeder te vondeling gelegd. Bert Voskuil schreef met hulp van ooggetuigen het levensverhaal van Jan ten Hove. Van de Nieuwe Revu verslaggever hoorde hij voor het eerst z'n ware geschiedenis.

In die verschrikkelijk koude winter van 1929, toen het ijs meer dan een meter dik in de vaarten lag, gebeurde het. Toen liep een oudere vrouw het zandpaadje op dat naar de Scholten's aardappelmeelfabriek in Smilde leidde. Achter haar aan liep haar grote zoon, die niet helemaal goed snik was en aan toevallen leed. Bij het derde huisje aan de Evert Hendrikwijk hield ze stil en haalde uit een bundel textiel een pasgeboren kind te voorschijn. Zonder veel omhaal legde ze het op de veertig centimeter hoge stoep. „Dat is voor jou, Rieks ten Hove. Jij bent de vader. Jij zal er ook voor moeten zorgen,” gilte ze. Toen draaide de vrouw zich om en liep naar de tram die haar uit Smilde weer naar haar woonplaats Gieten moest brengen. Onderweg werd ze bekogeld met stenen, die de woedende mannen van de woningbouwvereniging achter haar aan gooiden. Het kind begon op de ijskoude stoep erbarmelijk te huilen.

In de kleine tweekamerwoning lag Rieks ten Hove nog in de bedstee. Hij had als machinist bij de aardappelmeelfabriek nachtdienst gedraaid. Zijn oudste dochtertje Hennie, dat van school was gehaald om het huishouden te doen, was wel op. Zij hadden beiden de stem van de oudere vrouw herkend. Zij was de grootmoeder van het vondelingetje. En Rieks en zijn dochter wisten ook beiden heel zeker dat de grootmoeder gelogen had toen ze schreeuwde dat hij de vader van het kind was. Zijn vrouw, de mooie Jantje ten Hove-Smeeman, was immers al anderhalf jaar het huis uit. Toen Rieks haar met de zoveelste minnaar, ditmaal een vertegenwoordiger in tabakswaaren, betrapt had, smet hij haar dwars door de ruiten naar buiten. De buurt had Rieks gelijk gegeven, want die Jantje wou niet deugen. En zij liet hem met de drie kinderen zitten.

Dat zij haar kind op zijn stoep>>>

**Vondeling Jan ten Hove (54):
'Ik zou wel eens
villen weten wie
mijn vader is'**

liet leggen was zeker haar wraak en zo was zij er mooi vanaf.

Hennie, het dochtertje, had het netjes aangeklede kindje intussen naar binnen gehaald. Maar het was al snel duidelijk dat de machinist die al met drie moederloze kinderen zat, niet ook nog eens voor een pasgeboren baby kon zorgen. „Geef het maar aan mij mee,” zei buurvrouw Johanna Kooops van twee huizen verderop. „De wieg is net leeggekomen, daar kan dat jongetje wel zolang in liggen.” En zij nam het kind mee. Dat ze zelf al negen kinderen had en een zieke man deerde haar niet. Maar in Smilde en de naburige dorpen gingen al snel de verhalen rond over de losbandige Jantje, die haar kind zomaar te vondeling had laten leggen. Men had geen goed woord over voor de grootmoeder, Jeichien Smeeman-Alfrink, die de euvel daad had uitgevoerd. Maar ja, zij was ook al geen beste geweest met het manvolk. Ze was gescheiden en had een café in Gieten, nee dat kan niet deugen. Jantje, haar mooie dochter had wat dat betreft een aardje naar haar moeder. Haar overhaast huwelijk met Rieks ten Hove, die volgens de geruchten ook al niet de vader van haar eerste kind was, ging al gauw slecht. Als de goed aangeschreven Rieks in de nachtdienst zat, dan stopten er auto's met half-dronken mannen bij de donkerharige, weelderige schoonheid Jantje. Haar levenswijze was alleen nog maar wilder geworden nadat ze door Rieks het huis was uitgesmeten. Vele buurtbewoners zeiden dan ook smalend dat ze zelf niet eens meer kon weten wie de vader van het von-

delingetje was. Anderen hielden het erop dat de vertegenwoordiger in tabakswaaren, die Jantje later nog een sigarenwinkelje in Assen bezorgde, de vader was. Weer andere geruchten spraken over een Duitser als de verwekker van het kind. Maar dat geheim heeft Jantje meegenomen in haar graf. Zelfs aan dokter Meeuwes in Gieten, die bij de bevalling was in haar moeders huis in wijk A nummer 209 en die ook aangifte van de geboorte deed op het gemeentehuis, vertelde ze niet wie de vader was. Omdat ze nog steeds niet gescheiden was van Rieks, kreeg het kind op 9 maart 1929 de naam Ten Hove.

De voornaam Jan kreeg hij in het gezin Kooops, waar de baby maar drie weken bleef. Dat kwam weer door Steven Grit. Die reisde „met het pak” alle dorpen in de omgeving af. En terwijl hij zijn manufacturen, die hij op de fiets vervoerde, aan de vrouw trachtte te brengen, vertelde hij ook de nieuwtjes uit de streek. Het verhaal over de von-

Jan ten Hove en zijn pleegmoeder

deling in Smilde maakte erg veel indruk op Sytske Karsten in Appelscha. Zij had net een paar maanden daarvoor een kind verloren. „Ach, ik wil dat kind wel hebben,” zei ze tegen Steven Grit. „En die heeft het toen met de gemeente in Smilde in orde gemaakt. Binnen een week kreeg mijn pleegmoeder bericht dat ze me in Smilde op kon halen,” vertelt Jan ten Hove nu zelf. De vondeling van toen is inmiddels uitgegroeid tot een sterke man van 54 jaar. Nuchter als hij is, heeft hij nooit nasporingen gedaan naar zijn afkomst. Het verhaal dat hiervoor vermeld staat, dat wij optekenden uit de mond van buurtgenoten, waarvan enkele zelfs ooggetuige waren van het te vondeling leggen, was ook voor hem voor het grootste gedeelte nieuw. Toen wij hem voor de eerste keer vertelden hoe en waarom hij te vondeling werd gelegd, reageerde hij laconiek: „Zo, dat weet ik dan ook weer.”

„Zelf heb ik nooit interesse gehad om mijn moeder op te zoeken,” verklaart hij. „Voor mij is mijn pleegmoeder mijn echte moeder. Van haar heb ik echte moederliefde gehad. En ik weet wel zeker dat ik het bij haar veel beter heb gehad dan ik het ooit bij mijn echte moeder had kunnen krijgen. Voor mijn echte moeder heb ik geen goed woord over, omdat ze mij te vondeling heeft gelegd. Ze heeft er ook nooit spijt over getoond. Ze heeft zelf ook nooit meer contact gezocht. Ergens had ik toch wel verwacht dat ze nog wel eens naar me zou komen kijken. Maar dat is nooit gebeurd.”

Al teveel woorden wil Jan ten

Hove er verder niet over vuil maken. Hij vertelt liever over zijn pleegmoeder, die hem een gelukkige jeugd bezorgde. „Zij vertelde me dat ze me lopend is op gaan halen in Smilde. Het was nog bitter koud. Het ijs lag nog wel een meter dik op het kanaal. En om me tegen de kou te beschermen rolde ze me in haar tot de grond afhappende wollen schort, dat alle vrouwen in die tijd droegen. Zo droeg ze me in haar armen, terwijl ze op haar klompen de vijf kilometer tussen Smilde en Appelscha terugliep. Zo kwam ik dus in het gezin Karsten. Mijn pleegmoeder was tweemaal getrouwd. Eerst met Karst Karsten, waarvan ze twee kinderen kreeg. Toen Karst overleed hertrouwde ze met zijn broer Jacob, van wie zij tien kinderen baarde, waarvan er acht zijn blijven leven. Toen ik er kwam waren er nog maar twee kinderen thuis. Grote Jan en kleine Jan. Omdat er al twee Jannen in het gezin waren werd ik Jopie genoemd. Zo kenden ze me ook in de buurt, als Jopie Karsten. Zelfs de buurvrouw zei, toen er iemand kwam die Jan ten Hove zocht, dat ze niemand van die naam kende. Ik wist toen allang dat ik een vondeling was. Dat heeft mijn pleegmoeder me al vrij jong verteld. En er kwam ook wel eens iemand van de kinderbescherming kijken. Maar het deed me niks dat ik een vondeling was. Ik ben er ook nooit mee gepest. Ik was gewoon Jopie Karsten en had een heel onbezorgde jeugd. Al was de opvoeding toen wel heel anders dan nu. Als ik huilend thuis kwam omdat de meester me geslagen had, dan kreeg ik er nog een paar klappen van mijn pleegmoeder bij.”

Jan ten Hove zwijgt lang tussendoor. Hij is geen prater bekend hij, „of ik moet eens bij een verjaardag of zo een „praatbortje” ophebben. Wat moet ik verder zeggen van mijn jeugd. Ja, dat ik mijn pleegvader zag toen hij gestorven was. Dat lijk in die kist was een verschrikkelijk gezicht. Dat is me lang bijgebleven. Ik was toen zeven.” Hij was vijftien toen de laatste zoon van moeder Karsten het huis uitging en ze alleen overbleef met haar pleegzoon. „Ik werkte toen al als boeren-

Een marskramer regelt een pleegmoeder voor hem. Tot haar dood blijft ze bij haar vondeling wonen

knecht. Voor negen harde gulden in de week, want een tientje mocht het niet worden. Ik weet nog goed dat ik voor de eerste maal mijn loon aan mijn pleegmoeder gaf. Dat was een heel mooi moment."

Het bestaan van boerenarbeider was hard. Jan ten Hove: „Ja, je moest hard werken. Om half vijf op en doorwerken tot zes uur 's avonds. Eerst zeven dagen per week. Daarna kwam de vrije zaterdagmiddag. En ik heb nog meegemaakt dat je één keer in de vier weken een vrij week-end had van zaterdagmiddag tot zondagavond. Dan ging ik wel eens naar mijn meisje. Dat was viereneenhalf uur fietsen. En de volgende dag liep je weer van 's morgens vroeg tot 's avonds te ploegen. Dan dacht ik wel eens, na het middageten werden de paarden voor de ploeg verwisseld, maar de man erachter bleef hetzelfde."

Jan ten Hove trouwde met Sytske, een vrouw die precies dezelfde naam droeg als zijn pleegmoeder Sytske Karsten. „Ik ben dus getrouwd met een kleindochter van mijn pleegmoeder. Dat kan hè, omdat ik geen echte familie was."

Vlak voor zijn huwelijk, Jan ten Hove was toen 19, zocht hij de inmiddels hertrouwde Rieks ten Hove op, die wettelijk toestemming moest geven voor zijn huwelijk. „Hij was wettelijk mijn vader. Mijn moeder was uit de ouderlijke macht ontzet. Rieks ten Hove, die ik meteen een aardige, rustige man vond, vertelde me dat mijn moeder nooit strafrechtelijk vervolgd is geweest voor het te vondeling leggen van mij. Hij zei me ook: „Je moeder was een schoonheid, maar daar is alles mee gezegd. Verder deugde er niks aan." Hij vertelde me ook dat ze een borddeel had in Den Haag. Maar ook hem heb ik verder niet veel gevraagd."

Jan ten Hove kreeg samen met Sytske drie dochters en een zoon. Pleegmoeder Karsten bleef, met onderbreking van slechts een jaar, haar hele leven bij haar pleegzoon wonen. Ze verhuisde mee van boer tot boer, waar Jan het karige bondsloon als boerenknecht ving met vrij wonen en twee liter melk per dag. „Toen ik koeien-schimmel kreeg moest ik van de

dokter een ander vak kiezen. Dezelfde dag nog had ik een baan bij de gemeente. Bij de plantsoendienst waar ik nu nog werk. Het was alsof ik van de hel in de hemel kwam."

Maar in elk leven is er verdriet. Eerst om pleegmoeder Karsten, die toen ze 72 was vanwege haar hoge bloeddruk al door de dokter was doorgestreept, maar koppig door bleef leven tot ze 92 over de 92 was. In 1966 stierf ze. „Aan haar graf heb ik de dominee gevraagd om een dankwoordje uit te spreken voor alles wat ze voor mij gedaan heeft," zegt Jan ten Hove ernstig. „Dat heeft de dominee heel mooi gedaan. Ja, zelf heb ik dat nooit zo tegen haar gezegd. Dat kwam er nooit van. Dat waren dingen die ongezegd bleven. Maar echt, ze was wijzer met mij dan met haar eigen kinderen. En wijzer, dat is dialect voor ze hield meer van mij dan van haar eigen kinderen. Zij heeft ervoor gezorgd dat ik nooit mijn echte ouders gemist heb. Bij ons hier zeggen ze ook: „Wat het oog niet ziet, dat deert het hart niet." Van zijn echte moeder kreeg Jan ten Hove zo'n elf jaar geleden een bericht via justitie. Daarin werd meegedeeld dat zij al twee jaar was overleden. „Op advies van mijn vakbond heb ik de erfenis, die vooral bestond uit huurschuld, maar afgewezen. In de brief stond wel dat ik nog twee halfbroers en een halfzus had. Dat was nieuw voor me. Ze waren toen nog in leven, maar ik heb nooit contact gezocht en zij ook niet."

In diezelfde tijd overleed ook Jan's enige zoon op 21-jarige leeftijd aan een hartaanval. Diens vrouw was in verwachting van het tweede kleinkind. Nu zijn Jan en Sytske al viermaal opa en oma. Ze wonen in een mooi huis in Oosterwolde. Hij heeft het naar zijn zin bij het werk en hij heeft er geen trauma's aan overgehouden dat hij een vondeling was. Pas door Nieuwe Revu is hij wat nieuwsgieriger naar zijn verleden geworden. Toen hij terugkwam van het fotograferen op de plek waar hij te vondeling was gelegd zei hij: „Ik zou nu toch wel willen weten wie mijn werkelijke vader was." Dat geheim rust echter voor eeuwig in het graf van mooie Jantje.◀◀

Tekst: Bert Voskuil

ROCKPORT

THE FREE AND EASY FEELING

Aan het Original Rockport-label herken je een eigenzinnige kollektie fijne, comfortabele kleren, schoenen en accessoires, waarnaar je je pas echt free and easy voelt. Daarom is Rockport het merk voor de sportieve individuen. De levensgenieters. Bel voor meer informatie en een dealerlijst: 04160-36431.

FULL COORDINATED LEISURE WEAR, SHOES AND ACCESSORIES

ORIGINAL ROCKPORT